

תפ"ח 60507/09/20 - מדינת ישראל נגד פארס אלשמאלי, מוחמד אלשמאלי

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
תפ"ח 60507-09-20 מדינת ישראל נ'
אלשמאלי(עציר)

לפני כבוד השופט, סגן הנשיאה עמי קובו - אב"ד
כבוד השופט מיכאל קרשן
כבוד השופטת מרב רינברג
בעניין: המאשימה
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז מרכז
ע"י עו"ד מורן אדרי טרבלסי
נגד
הנאשמים
1. פארס אלשמאלי
2. מוחמד אלשמאלי
ע"י עו"ד אורי בן נתן

גזר דין

פתח דבר

בין משפחת הנאשמים ומשפחת המנוחה, שריפה אבו מועמר, ניטש במשך תקופה ארוכה סכסוך שכלל אירועי אלימות, וביניהם דקירת אחיהם הצעיר של הנאשמים. במטרה לסיים את הסכסוך, סיכמו נציגי המשפחות להפגש ביום 31.8.20 במתחם ביתה של משפחת אבו מועמר.

ימים ספורים לפני הפגישה נדברו ביניהם הנאשמים ובני משפחתם לנצל את מפגש הסולחה כדי לבוא חשבון עם עאמר אבו מועמר שלסברתם הוא שדקר את אחיהם. לצורך כך הצטיידו בסכין ובאקדחים, ובהם אקדח גנוב והמתינו ליום המפגש למימוש תכניתם.

יום האירוע, 31.8.20, היה יום מרגש מאד בחייה של המנוחה. שריפה, מורה ומחנכת, חזרה מההכנות האחרונות בבית הספר התיכון בו לימדה לקראת תחילת שנת הלימודים החדשה שצפויה הייתה להפתח למחרת. בשעות הערב שהתה שריפה בדירתה בבניין מגורים סמוך למקום המפגש והחלה בסידורי ערב אחרונים, כשלצדה ילדיה הקטנים.

הנאשמים מצדם המתינו לסיום המפגש, ולאחר שנותרו במקום רק בני המשפחה היריבה, ארבו לעאמר שיצא ממכולת סמוכה ודקרוהו בגבו ביחד עם בני משפחה אחרים. נאשם 1 שאחז באקדח הגנוב לא הסתפק בכך, רדף אחרי עאמר הדקור שנמלט לכיוון ביתו וירה לעברו באמצעות האקדח הגנוב. הוא המשיך במעשיו גם לאחר שאיבד קשר עין עם עאמר, באדישות מקוממת ובלתי נתפסת המשיך בירי לכיוון בניין מגורים בו מתגוררים רבים מבני משפחת אבו מועמר, וביניהם שריפה המנוחה שעמדה במטבח דירתה והכינה בקבוק חלב לבתה הפעוטה.

הנורא מכל קרה. אחד הקליעים שנורו מאקדחו של נאשם 1 חדר, למרבה האסון, דרך תריס חלון הבית, פילח את צווארה של שריפה וגרם למותה המיידית. קליע קטלני אחד שקטע באיבם את חייה של שריפה, בת 30 במותה, אם ורעה למופת, מורה מוערכת ובת מסורה להוריה והותיר אחריה שלושה ילדים יתומים ובעל שבור ומוכה יגון. ואין מילים שיתארו את גודל האסון.

פרטי כתב האישום המתוקן

1. הנאשמים הורשעו על פי הודאתם בעובדות כתב אישום מתוקן, במסגרת הסדר דיוני, שנקשר ביניהם לאחר שמיעת רוב ראיות התביעה, בעבירות הבאות: נאשם 1 הורשע בעבירת **רצח באדישות**, לפי סעיף 300(א) סיפא לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק"), נאשם 2 הורשע בעבירת **חבלה בכוונה מחמירה בצוותא חדא**, לפי סעיף 329(א)(1) יחד עם סעיף 29 לחוק.

לפי עובדות כתב האישום המתוקן, הנאשמים, אחים, בניו למשפחת אלשמאלי. במשך תקופה ובמועד הרלוונטי לכתב האישום שררו בין משפחת הנאשמים למשפחת אבו מועמר סכסוך ומערכת יחסים מתוחה שכללה אירועי אלימות. בין היתר, במסגרת הסכסוך, נדקר עיזאת, אחיהם הקטן של הנאשמים (להלן: "עיזאת"), והנאשמים חשדו במי ממשפחת אבו מועמר.

במועד הרלוונטי לכתב האישום התגוררה שריפה המנוחה, בת למשפחת אבו מועמר, עם בני משפחתה ברחוב גן חקל ברמלה (להלן: "הבית", "הרחוב"). עאמר אבו מועמר (להלן: "עאמר"), התגורר באותו רחוב בצד הנגדי לבית. יסרה, קרובת משפחתו, התגוררה בסמוך.

במטרה לבחון אפשרות לסיום הסכסוך, נקבעה פגישה ביום 31.8.20 בשעות הערב בין נציגי המשפחות, שתערך ברחבה מקורה השייכת למשפחת אבו מועמר, הנמצאת בסמוך לבית המנוחה ומימינו.

עובר למועד הפגישה, במועד שאינו ידוע במדויק, על רקע הסכסוך, נדברו הנאשמים ביניהם ובין אחרים ממשפחתם (להלן: "**האחרים**") לפגוע בבני משפחת אבו מועמר שלחשדם היו מעורבים בדקירת עיזאת. לצורך מימוש מטרותם, ביום 28.8.20, הקים עיזאת קבוצה ביישומון "ווטסאפ" בה היו חברים הנאשמים ואחרים מבני המשפחה. באמצעות התכתביותיהם תיאמו את פרטי התכנית, כשהם מנצלים את מועד הפגישה למימוש תכניתם. במסגרת זו, ביום 30.8.20, בשעה 12:55 לערך, הודיעו מי מבני הקבוצה לנאשמים על הגעת בני משפחת אבו מועמר למכולת ברחוב. בהמשך,

ביום 31.8.20 בשעה 01:00, תיאם נאשם 2 עם אחד מהאחרים, באמצעות חילופי מסרונים, כי מועד מימוש התכנית יהיה לאחר הפגישה, והורה לו להעביר זאת לארבעה מהאחרים בלבד, לרבות נאשם 1, נוכח חששו כי "הבלאגן יתן להם לברוח". במסגרת התכנית ולשם קידומה, הצטיידו הנאשם 1 והאחרים בסכין ובאקדחים טעונים, אחד האקדחים מסוג גלוק נגנב חודש לפני מבעליו (להלן: "האקדח הגנוב").

במועד זה בשעה 21:44 או בסמוך לכך, עם סיום הפגישה ולאחר שנציגי משפחת הנאשמים עזבו את מקום המפגש, ונותרו נציגים ממשפחת אבו מועמר, הגיעו הנאשמים וחלק מהאחרים למכולת ברחוב (להלן: "המכולת"), ארבו לעמאר, שלחשדם הוא שדקר את אחיהם, שהיה באותה עת במכולת, והמתינו ליציאתו במטרה לגרום לו לחבלה חמורה, במסגרת התכנית, הנחה נאשם 1 כי הפגיעה תהא באופן ספציפי בעאמר. בד בבד, ובמסגרת התכנית, הורה נאשם 2 לאחרים בני משפחתו לא לצאת לרחוב עד להשלמת התכנית כדי לא לשבשה. **כשיצא עאמר מהמכולת, ומבלי שיח מקדים בין הצדדים, שלף אחד מהאחרים סכין ודקר את עאמר בגבו, וזה החל במנוסה. או אז, שלף נאשם 1 את האקדח הגנוב, כיוון אותו לפלג גופו התחתון של עאמר שבאותה עת היה במרחק של מטרים ספורים ממנו וירה בכוונה לפגוע בו. עאמר המשיך במנוסתו ורץ לעבר ביתו שברחוב. תוך כדי מנוסתו, המשיך נאשם 1 ברדיפה אחריו, בעודו יורה מספר יריות לכיוונו. באותה עת, במסלול בריחתו של עאמר, נסה על נפשה גם יסרה שיצאה מהמכולת והייתה בדרכה לביתה. במהלך האירוע המתואר לעיל, הצטרפו חלק מהאחרים וירו גם הם לכיוון משפחת אבו מועמר.**

נאשם 1 המשיך במעשיו ועל אף שאיבד קשר עין עם עאמר, המשיך לירות באמצעות האקדח הגנוב לכיוון הבית של בני משפחת אבו מועמר בו שהו באותה עת, רבים מבני המשפחה. במהלך האירוע, כתוצאה מירי נאשם 1 לעבר הבית, חדר קליע לתריס חלון הבית, פגע במנוחה שבאותה עת שהתה עם ילדיה הקטינים בביתה, וגרם לה לפציעות ירי בידה ובצווארה. כתוצאה מהפגיעה בצווארה, נגרם מותה. עאמר, שנדקר בגבו, פונה באמבולנס לבית החולים ונזקק לטיפול רפואי.

2. הנאשמים, שיוחסה להם בכתב האישום המקורי עבירת רצח בכוונה כפרו במיוחס להם ובמשך תקופה ארוכה נוהל בתיק הליך הוכחות במסגרתו נשמעה במהלך דיונים רבים וארוכים רובה של פרשת התביעה, 18 עדי תביעה, ביניהם מוחמד אבו מועמר, בעלה של המנוחה, עאמר נפגע הדקירה, בני משפחת אבו מועמר, שוטרים ומומחים. ביום 8.11.23 הציגו הצדדים הסדר דיוני, לפיו הודו והורשעו הנאשמים בעובדות כתב אישום מתוקן, ללא הסכמה לעונש. עוד סוכם, כי עובר לטיעונים לעונש יפקידו הנאשמים סכום של 50,000 ₪, שיהווה חלק מהפיצוי לטובת בעלה של המנוחה, וכי יערך תסקיר נפגעי עבירה.

תסקיר בני משפחת המנוחה

3. מהתסקיר עולה תמונת נזק קשה וכואבת. שריפה המנוחה, בת 30 במותה, הותירה אחריה בעל ושלושה ילדים. בחייה עבדה כמורה בבית ספר תיכון ברמלה. בעלה, מוחמד, עבד כ-16 שנים כמכונאי רכב במוסך, אך מאז מותה עזב את עבודתו בשל מצבו והצורך להתפנות לטיפול וגידול ילדיהם וכיום אינו עובד. ילדיהם, הבכור ע', ר' והפעוטה ל' היו בעת האירוע בני חמש, שלוש וחצי שנה, בהתאמה. מוחמד תיאר את שריפה כאישה טובה, חכמה,

מסורה וחרוצה המעורבת בכל פרט בחייו ובחיי הילדים, הקשר הזוגי ביניהם היה חם ואוהב, היא ניהלה את הבית באופן מופתי והשקיעה רבות בעבודתה.

ביום הרצח, בסמוך לשעה 21:00 שהה מוחמד אצל הוריו שגרים בקומה הראשונה וסייע לאמו לטפל באביו החולה, הילדים שהו ליד אימם שהכינה אותה עת בקבוק חלב לבתם התינוקת במטבח הבית. עם הישמע היריות הבחינו הילדים שאמם נפצעה, ירדו לבית האח וביקשו עזרה, לדבריהם אמא נפלה, הם ניסו להשקותה אבל היא לא רוצה לשתות. כשמוחמד עלה לדירה ראה את בן דודו מניח מגבת על צווארה אך כעבור דקות ספורות נקבע מותה. מוחמד היה בהלם מוחלט, בכה וצרח, הוא חיפש את ילדיו ומצא את הבנים מתחבאים ומפוחדים מאחורי דלת חדרם, כשבגדיהם מגואלים בדם אמם. מוחמד מתאר את רצח שריפה ותוצאותיו כרצח של כל המשפחה וכי מותה הפתאומי והאלים נחוה ע"י בני המשפחה כארוע טראומטי המלווה בתחושות של הלם וקריסה. להערכת גורמי הטיפול נסיבות המוות האלים הן טראומטיות לכשעצמן ומהוות מקור למצוקה פוסט טראומטית קשה מעבר למצוקת האבל (ראו בהרחבה תע/1-אסופת מסמכים רפואיים).

השלכות האובדן על מוחמד הבעל- מצבו הנפשי של מוחמד מורכב וקשה ולפי חוות הדעת הפסיכיאטרית הוא סובל מפוסט טראומה קשה המורכבת ממוצפות, חרדות ודיכאון עמוק, מטופל תרופתית ונמצא בטיפול פסיכולוגי ומעקב פסיכיאטרי. הוא סובל מהתקפי חרדה, איבוד עניין ומשמעות בחיים, חש תחושות אובדן בטחון, ירד ירידה דרסטית במשקלו ומתמקד בעיקר בגידול הילדים. עוד מתאר כי לאחר הרצח חששה המשפחה לחזור לביתה והם עברו להתגורר בבית אם המנוחה. גם כיום הילדים מסרבים בתוקף לחזור לדירה והם מתגוררים בחדר קטן בבית אמו. מוחמד נדרש להתנהל כהורה יחידני ולנווט בין מצוקותיו לבין צרכי המשפחה וזאת כשהוא מדולל כוחות ומשאביו מצומצמים.

אשר להתייחסותו להליך המשפטי- מלכתחילה שיתף מוחמד פעולה עם המשטרה, לדבריו הנאשמים הם מחבלים שביצעו מעשה טרור ומבקש לגזור עליהם עונש כבד ללא הקלות.

השלכות האובדן על ילדי המנוחה- גם הילדים חוו טראומה קשה וכפולה, הם היו עדים לרצח אמם וחווים אובדן הדמות המשמעותית ביותר בחייהם. מצבו של ע' הבכור, בן 8 כיום הוא הקשה ביותר, הוא סובל מחרדה, אובחן כילד חסר אונים, כבוי, פסיבי עם אפקט דיכאוני, סובל מחוסר תיאבון, סיוטים בלילות, מתקשה בלימודים וחברתית. ע' החל להבין את האובדן ומשמעותו ככל שהזמן עבר וקשייו התגברו; ר', כיום בן 6, אובחן על הרצף האוטיסטי כחצי שנה לאחר מות אימו, טרם לכן לא נצפו סימנים המעידים על אבחנה זו. הוא לומד בגן מיוחד, סובל ממוצפות רגשית ומתקשה ליצור קשר עם הסביבה. גם השלכות האובדן על ל' בת ה-3 הרסניות, מצבה מורכב ביותר ואף היא אובחנה כלוקה באוטיזם. לא ניתן לדעת האם האירוע נחרת בנפשה והדיו ישפיעו עליה גם בהמשך חייה. לאחר האירוע התקשה מוחמד להתפנות לטיפול בבתו, היא סובלת מקשיי דיבור וקשיי שינה.

להערכת גורמי הטיפול, מוחמד ושלושת הילדים ספגו מהלומה כואבת המלווה בתחושת הלם עמוק וקריסת עולמם. מוחמד האב שרוי באבל עמוק ומתקשה לחזור לתפקוד אישי ומשפחתי אפקטיבי, אובדן האם משפיע על הילדים בכל מישורי חייהם.

ראיות המאשימה לעונש

4. מוחמד, בעלה של המנוחה, העיד לפנינו פעמיים: במסגרת עדותו בפרשת התביעה סיפר על קורות יום הרצח ובמעמד הטיעונים לעונש סיפר בדמעות על אודות שריפה אשתו והפגיעה הקשה במשפחה בעקבות הרצחה. לדבריו, מאז הרצח השתנו חייו וחיי המשפחה מקצה לקצה והוא מטפל בילדיו כמעט לבדו ונעזר רק באמו הקשישה. מוחמד ביקש להחמיר עם הנאשמים והסביר כי לא לקח חלק בהליכי הסולחה, הוא אינו סולח ולא יסלח לעולם לנאשמים. לדבריו הוא דחה את הצעות משפחת הנאשמים לקבל פיצוי כספי או בית, "**אני אמרתי אני לא רוצה בית אני רוצה עונש, אני רוצה עונש אני רוצה גזר דין אני רוצה צדק לאשתי, כסף לא יחזיר אותה ולא יעשה אותי מאושר עכשיו**" (פרו', עמ' 821-עמ' 822, ש' 2-1).

עוד הוגשה אסופת מסמכים רפואיים של הנפגע עאמר אבו מועמר (נע/1): דו"ח מד"א מיום 31.8.20, לפיו נראה פצע דקירה במותן ימין ללא דימום פעיל וסיכום ביקור רפואי מיום 1.9.20, לפיו במותן ימין נראה חתך קטן שטחי, שלא חדר לחלל הצפק וללא סכנה ממשית לחייו.

ראיות ההגנה לעונש

5. מטעם הנאשמים העידו השיח' חמיס אבו צעלוק, ראש ועדת הסולחה בכפר קאסם ופעיל בסולחות במגזר הערבי וחסן אלשמאלי, בן משפחת הנאשמים ששימש נציג מטעמם בסולחה. השיח' אבו צעלוק פירט על אודות הסולחה שנערכה בין משפחת אלשמאלי ומשפחת אלטורי, משפחת הורי המנוחה. לדבריו, הסולחה נערכה תחילה בין משפחת הנאשמים למשפחת המנוחה בהתאם למנהגי העדה הבדואית אליה משתייכות המשפחות במטרה למנוע נקמת דם. במסגרתה שולמו לאביה של המנוחה פיצויים בסך 500,000 ₪. כמו כן נערכה סולחה בין משפחת הנאשמים למשפחת אבו מועמר אך מוחמד, בעלה של המנוחה סרב לקחת בה חלק. חסן אלשמלי הוסיף, כי הנאשמים גדלו במשפחה נורמטיבית וקיבלו חינוך טוב וכי מאז הסולחה היחסים בין משפחת אלשמלי ואלטורי תקינים.

תמצית טענות הצדדים

טיעוני המאשימה

6. ב"כ המאשימה, עו"ד מורן אדרי טרבלסי, עמדה בהרחבה בכתב ובעל פה על נסיבותיו החמורות והמיוחדות של האירוע ועתרה לגזור עליהם עונשים כבדים: על נאשם 1 עונש הנושק למאסר עולם ועל נאשם 2 עונש מאסר בן 10 שנים. לטענת המאשימה מדובר במקרה חריג ותקדימי בנסיבותיו החמורות והמיוחדות וביסוד נפשי של אדישות ברף גבוה הנושק ליסוד נפשי מסוג כוונה. לדבריה מדובר במקרה בעל חומרה מוסרית הזועקת לשמים, שבו הפגיעה בערך קדושת חיי אדם ואינטרס שלום הציבור היא כה קשה ומצדיקה להשית עונש מאסר קרוב ואף זהה לעבירות של רצח בכוונה. המאשימה הפנתה בטיעוניה לתיקון 137 לחוק, ולכך שכוונת המחוקק הייתה להחמיר עם הרוצח האדיש ולהכניסו תחת קורת גג אחת עם הרוצח בכוונה. עוד הדגישה את מגמת ההחמרה הערכית-נורמטיבית ומגמת ההחמרה ברמת הענישה, וסבורה כי נוכח הפגיעה העוצמתית בערך קדושת החיים ישנה הצדקה להטיל על נאשם 1 עונש חריג הקרוב לעונש מאסר עולם, וכי מעשיו של נאשם 1 מעידים על זלזול מובהק והתנכרות קשה וחמורה לערך חיי אדם שאינה פחותה מזו של הרוצח בכוונה. המאשימה הפנתה לפסיקת בית המשפט העליון במקרי רצח באדישות, המלמדת על שינוי עמוק ביחס לחומרתה של המתה באדישות וכי יחסו

השלילי של הרוצח האדיש קרוב מאד לזה המתכוון ומייחל לתוצאת מות הקורבן.

7. **אשר לנסיבות מעשי נאשם 1**, עמדה המאשימה על כך שמדובר במעשה שבוצע על רקע סכסוך משפחות בחברה הערבית, על הפגיעה במנוחה בתוך ביתה ועל כך שירה ירי רב וחסר הבחנה. ב"כ המאשימה הדגישה את הנסיבות הבאות לחומרה: תכנון העבירה- התכנון לפגוע במי ממשפחת אבו מועמר, השתתפות בקבוצת וואטסאפ ייעודית לטובת ביצוע הפגיעה בעאמר שתוכננה והצטיידות בסכינים ונשק; הסיבות שהביאו את הנאשם לביצוע העבירה, ניצול פגישת הסולחה ולקיחת החוק לידיים כדי לפגוע בבני המשפחה היריבה וחלקו המרכזי של הנאשם 1, שהיה הרוח החיה מאחורי תכנון הפגיעה. עוד נטען כי היו לנאשם 1 הזדמנויות רבות לחדול ממעשיו, טרם האירוע ובמהלך האירוע ועל כך שהמשיך בהתנהלות הקטלנית גם לאחר שאיבד קשר עם עאמר וירה באופן חסר מעצורים לעבר קורבנות פוטנציאליים אחרים מבני המשפחה היריבה. לדברי המאשימה פוטנציאל הנזק ממעשי הנאשם רב, הנאשם ירה לעבר עאמר, בעוד יסרה השכנה נסה על נפשה בסמוך ובהמשך לעבר בית משפחת אבו מועמר עאמר בזמן ששהו בו רבים מבני המשפחה. עאמר אמנם נדקר ע"י אחרים אך יכול היה להפצע או למצוא את מותו כתוצאה מירי שביצע הנאשם לכיוונו, הירי בוצע בטבורה של עיר כשהנאשם הפך רחוב שקט בשכונת מגורים לשדה קרב של ממש ומעל הכל הנזק העצום שנגרם למשפחת המנוחה.

8. לטענת המאשימה אדישותו של הנאשם עולה כדי אדישות ברף גבוה, "אדישות רבתי" כהגדרתה (פרו', עמ' 825-826) ומעשיו מעידים על שוויון נפש מוחלט, קר ומחושב והעדר כל מורא. לשיטתה ירי רב וחסר הבחנה לעבר אזור מגורים משתווה ואף עולה על עוצמת אדישות ביחס לקורבן שזהותו ידועה וקרוב קרבה ממשית לנסיבה המחמירה המנויה בסעיף 301א(9) לחוק, סיכון ממשי לחיי אחרים ולנסיבת התכנון ועל כן ראוי, גם מטעם זה, לקרבו לעונשו של הרוצח בנסיבות מחמירות, קרי עונש של מאסר עולם (סע' 66-61 לטיעוני המאשימה). מעבר לכך סבורה המאשימה כי יש לתת ביטוי עונשי לנסיבות הרקע למעשה כחלק מתופעת פתרון סכסוכים בחברה הערבית באמצעות נשק, תופעה רחבה וקשה שהפכה למכת מדינה וגובה מדי שנה מאות קורבנות ונפגעים, חלקם חפים מפשע. המאשימה סקרה בטיעוניה את נתוני הרצח בחברה הערבית, ואת המקרים הרבים שבהם נרצחו אנשים בלתי מעורבים. עוד עמדה על חובתו של בית המשפט לתרום את תרומתו באמצעות החמרת הענישה לבל יהפכו רחובות ערי המדינה למערב פרוע.

עוד הפנתה המאשימה בטיעוניה למדיניות הפסיקה במקרי רצח באדישות. לטענתה במירב המקרים התחשב בית המשפט העליון בכך שהעונשים ניתנו בראשית ימי יישום הרפורמה בעבירות המתה והבהיר כי מטעם זה אינו ממצה את מלוא חומרת הדין אך כיום, שמדיניות הענישה התגבשה וברורה, הגיעה העת לקבוע רמת ענישה המגשימה את כוונת המחוקק. אשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה הדגישה המאשימה שבהתאם לפסיקה ולעוצמת הפגיעה בערכים המוגנים, משקלן מוגבל. הנאשם נעדר עבר פלילי, יש ליתן להודאתו ברצח המנוחה משקל מוגבל מאחר שזו ניתנה רק לאחר שנוהלה מרבית פרשת התביעה, עוד סבורה שאין מקום להתחשב באופן משמעותי בסולחות שנערכו עם משפחת המנוחה ומשפחת אבו מועמר. על יסוד כל אלו, **עתרה המאשימה נוכח נסיבות החמורות של מעשי הנאשם ומדיניות הפסיקה למתחם ענישה הולם הנע בין 28 שנים עד מאסר עולם ולמיקום עונשו של הנאשם בחלקו העליון של המתחם לצד ענישה הנלווית הכוללת פיצוי ברף מרבי.**

9. **אשר לנאשם 2** עמדה המאשימה על התיקון המשמעותי לקולא בכתב האישום שנעוץ בקשיים ראיתיים שהתגלעו בתיק. לטענתה נאשם 2 היה שותף מלא לתכנית העבריינית שבסופה נגרמה התוצאה הקטלנית של מות המנוחה ומעשיו פגעו פגיעה חמורה בערכים מוגנים שהם קדושת החיים ושלום הציבור ובטחונו. עוד ביקשה לזקוף לחובתו את חלקו הדומיננטי בתכנון הפגיעה בעאמר ומודעותו למעשי אחיו, לכך שהצטייד בנשק ועשה בו שימוש וכן את הרקע למעשים, מעשה נקם פרטי בסכסוך משפחתי. המאשימה מבקשת לראות את מעשי נאשם 2 כחוליה אחת מתוך שרשרת אירועים ארוכה שקדמה למות המנוחה ומטרתם לנקום בבני משפחת אבו מועמר. בנסיבות האמורות עתרה למתחם ענישה הנע בין 7-13 שנות מאסר וביקשה למקם את עונשו במרכז המתחם, תוך התחשבות בעברו הנקי ולגזור עליו מאסר בן 10 שנים וזאת לצד ענישה נלווית ופיצוי לעאמר לשיקול דעת בית המשפט.

טיעוני ההגנה

10. ב"כ הנאשמים, עו"ד אורי בן נתן, הדגיש את תיקון כתב האישום לקולא לשני הנאשמים בשל קשיים ראיתיים. לדבריו הנאשמים אחים ובנים למשפחה נורמטיבית, צעירים ללא עבר פלילי, מעולם לא החזיקו בנשק לפני האירוע ולא היו בסכסוך עם אחרים. עוד הפנה לרקע למעשים, דקירה חמורה של אחיהם הקטן (הוגשו מסמכים רפואיים), ולכך שהנאשמים לא היו אלו שדקרו את עאמר ונגרמה לו חבלה קלה בלבד. ב"כ הנאשמים ביקש לתת משקל נכבד להודאת הנאשמים ולכך שעצורים לראשונה בחייהם כ-3.5 שנים. באשר לנאשם 1 ביקש לגזור עליו עונש הנותן ביטוי לתיקון כתב האישום ולכך שהורשע בעבירה של רצח באדישות שדרגת חומרתה פחותה מרצח בכוונה. לדבריו עתירת המאשימה אינה מידתית ואין לה תקדים. עוד הפנה לאסופת פסיקה וסבור שיש לגזור על הנאשם עונש מתון שהולם גרימת מוות ע"י כדור תועה. לטענתו המתחם הראוי נע בין 14-22. נוכח עברו הנקי, נסיבותיו, הנאשם נשוי, אב לילדים ולבת נכה ושילובו בהליכי טיפול בבית המעצר (הוגשו מסמכים) ביקש למקם את עונשו בתחתית המתחם. באשר לנאשם 2, טען כי יש להתחשב בכך שכלל לא החזיק כלי תקיפה, הוא לא זה שדקר את עאמר אלא הדקירה בוצעה על ידי אחד מהאחרים, והנזק הסתכם בפגיעה קלה בלבד. בנסיבות אלו ובהתחשב בעברו הנקי, בכך שניהל אורח חיים נורמטיבי ונטל אחריות על מעשיו, סבור כי יש להסתפק בעונש מאסר החופף את תקופת מעצרו, כשלוש שנים וחצי. בעניין הפיצוי ביקש להתחשב בסכום הגבוה ששולם למשפחת אלטורי במסגרת הסולחה, ובכך שהנאשמים נכונים להפקיד סך של 50,000 ₪ לפיצוי משפחת המנוחה עובר לגזר הדין.

הנאשמים בדברם האחרון הצרו והתנצלו על מעשיהם. במכתב שכתב נאשם 1 התנצל על מעשיו שלדבריו נאלץ לבצע מלחץ חברתי והביע צער על מות המנוחה.

דין והכרעה

קביעת מתחם העונש ההולם

11. על ההליך שלפנינו חלים עקרונות הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה בהתאם להוראות תיקון 113 לחוק. ע"פ הוראות אלו, העיקרון המנחה בענישה הינו עקרון ההלימה שפירושו קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו. בדרכו של עקרון זה, על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם למעשה העבירה, תוך שהוא מתחשב בערך החברתי המוגן שנפגע ומידת הפגיעה בו, במדיניות

הענישה הנהוגה ובנסיבותיה הקונקרטיות של העבירה. בשלב הבא, לאחר שנקבע מתחם העונש, ובית המשפט לא מצא מקום לחרוג ממנו לקולא או לחומרא, נקבע העונש הראוי תוך התחשבות בנסיבות העושה.

12. **מקרה קשה וקורע לב לפנינו. מעשה נקם מתוכנן ואלים, שבוצע על רקע סכסוך משפחות, ומטרתו הייתה לפגוע במי שלחשדם של הנאשמים דקר את אחיהם הפך, במהירות מצמררת, ע"י נאשם 1 ואחרים, לאירוע ירי פראי שכוון לבניין מגורים הומה איש ואישה וילדים רכים, תוצאת הירי הייתה קטלנית וגרמה למות המנוחה.**

13. כמפורט בכתב האישום המתוקן נאשם 1 הורשע בעבירה של רצח באדישות לפי סעיף 300(א) סיפא לחוק, בעוד שחלקו של אחיו, נאשם 2 תוקן לקולא והוא הורשע בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א) (1) לחוק ללא מעורבות ישירה ברצח המנוחה. עם זאת, אין בכך כדי להקל מחומרת המעשים. מעשה הרצח בוצע כהמשך ישיר למעשה אלימות מתוכנן שבוצע ע"י הנאשמים ואחרים תוך שימוש בנשק קר וחס, ובמטרה לפגוע בעאמר, בן המשפחה היריבה, רק בשל סברתם כי דקר את אחיהם הצעיר. מעשי נאשם 1 פגעו פגיעה קשה ומרבית בערך העליון של קדושת החיים, זכותו של אדם לשלמות גופו ובטחונו. מעשי הנאשמים פגעו בנוסף בערכים הנוגעים לסדר הציבורי ושלטון החוק ובזכות הציבור לחיות את חייו בשלווה ובבטחון.

14. מעשה הרצח הנפשע לא בוצע בחלל ריק והוא תולדה של רעה חולה שפשתה בחברה הישראלית, ובעיקר במגזר הערבי בשנים האחרונות, תופעת השימוש בנשק קר וחס כדרך ליישוב סכסוכים שהפכה ל"מכת מדינה" ומאיימת על שלום הציבור ובטחונו. בשורה ארוכה של פסקי דין עמדה הפסיקה על החומרה הגלומה בשימוש בנשק בלתי חוקי, השימוש בו בסביבת מגורים והחשש מהרע מכל, פגיעה בחפים מפשע, ועל תפקידו של בית המשפט לתרום את תרומתו להילחם בתופעה פסולה זו ולמגרה:

"החזקת נשק שלא כדין מאיימת על שלום הציבור ובטחונו [...]. לנוכח היקפן המתרחב של עבירות המבוצעות בנשק, הזמינות הבלתי נסבלת של נשק בידי מי שאינו מורשה לכך, מהווה כאמור סיכון של ממש ומגבירה את הסיכון לביצוע עבירות חמורות נוספות [...]. כמו גם לאסונות נוראיים. יעידו על כך ריבוי המקרים במגזר הערבי בעת האחרונה, כאשר אזרחים תמימים - כמו ילד רך בשנים ועלמה צעירה - נפגעים ואף מוצאים את מותם בביתם-מבצרם או בגן השעשועים, כל זאת כתוצאה משימוש בנשק של אחרים. מציאות קשה זו מחייבת לנקוט ביד מחמירה כלפי מעורבים בעבירות נשק, אף אם הם נעדרי עבר פלילי. עניינו ב"מכת מדינה" שהצורך להילחם בה על מנת להגן על הציבור, מצריך מענה הולם והטלת עונשי מאסר משמעותיים" (ע"פ 2482/22 מדינת ישראל נ' קדורה, פסקה 6 לפסק דינו של כב' השופט י' עמית (14.6.22) וראו גם ע"פ 6383/21 קריף ואח' נ' מדינת ישראל (13.2.2022); ע"פ 1695/22 מדינת ישראל נ' גנאים, פסקה 11 (29.3.2022); ע"פ 5522/20 חלייחל נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (24.2.2021) (להלן: עניין חלייחל); ע"פ 4406/19 סובח נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (5.11.2019) (להלן: עניין סובח).

ועוד בנוגע לחומרתן היתרה של עבירות אלה, פגיעתן הקשה והשפעתן על תחושת הביטחון הציבור אמר בית המשפט העליון את הדברים הבאים:

"השימוש בנשק חם ככלי ליישוב סכסוכים הפך לרעה חולה, וכמעשה של יום ביומו גובה חיי אדם ולעיתים אף את חייהם של חפים מפשע אשר כל חטאם היה כי התהלכו באותה עת ברחובה של עיר. בשנים האחרונות אף חלה עליה מתמדת במספר אירועי הירי המדווחים למשטרה (ראו למשל: דו"ח מבקר המדינה התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים 28 (2018)). על רקע המציאות אותה אנו חווים למרבה הצער מדי יום, אנו עדים לקריאה ציבורית נרגשת להגברת האכיפה כלפי עבירות נשק - ולהחמרה במדיניות הענישה הנוהגת" (עניין סובח, פסקה 16 (5.11.2019)).

מגמה זו קיבלה (לאחר ביצוע העבירה הנוכחית) ביטוי סטטוטורי באמצעות תיקון 140 לחוק (תיקון 140-הוראת שעה) התשפ"ב-2021, שבו נקבעו עונשי מינימום בעבירות נשק, שלא יפחתו מרבע העונש המרבי שנקבע לעבירה, אלא בהתקיים טעמים מיוחדים ותיקון סעיף 340 לחוק, שבגדרו הוחמר העונש הקבוע בצד העבירה של ירי באזור מגורים לחמש שנות מאסר המשקפים את כוונת המחוקק (ראו גם: ע"פ 4595/13 זובידאת נ' מדינת ישראל; ע"פ 1414/17, 2030/17 עריאן נ' מדינת ישראל, (25.10.17)).

המקרה שבפנינו כולל את כל מרכיבי חלום הבלהות שמפניו חשש המחוקק והזהירה הפסיקה: ירי בלתי חוקי בנשק באזור מגורים ועל רקע סכסוך משפחות שפגע בקורבן חף מפשע בביתו וגרם למותו.

מתחם העונש ההולם את מעשי נאשם 1

15. אכן כתב האיטום המתוקן, בניגוד למקורי, אינו מייחס לנאשם 1 עבירה של רצח בכוונה, הנאשם הורשע ברצח באדישות, בכך שירה לעבר בניין מגורים בעודו שווה נפש באשר לאפשרות גרימת מותו של מי מבני הבית, וגרם למותה של המנוחה. אלא שמאז שחוקקה הרפורמה בעבירות המתה (תיקון 137 לחוק) צומצם עד מאד הפער בין מעשה המתה מכוון לבין מעשה המתה שבוצע ביסוד נפשי של אדישות. בעוד שעובר לתיקון נכללו מקרים אלו, תחת עבירת ההריגה (סעיף 298 לחוק), עתה נמנים מקרים אלו תחת עבירת הרצח "הבסיסית" לצד מעשי המתה שבוצעו ביסוד נפשי של כוונה, כשהעונש המרבי הקבוע לצד שניהם הוא מאסר עולם שאינו חובה, "באופן זה ביקש המחוקק לבטא הן מגמת החמרה ערכית-נורמטיבית המגולמת בתיוגו של הממית האדיש - כרוצח; הן מגמת החמרה בענישה כאשר העונש המרבי בגין מעשה ההמתה באדישות הוא עונש מאסר עולם" (ע"פ 1938/23 בלאי נ' מדינת ישראל, פס' 14 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון, (13.12.23) (להלן: עניין בלאי); ע"פ 5806/22 מדינת ישראל נ' גריפאת פס' 16 (20.11.22) (להלן: עניין גריפאת; ע"פ 2654/22 מדינת ישראל נ' דיסלבסקי, פס' 10 (6.12.22) (להלן: עניין דיסלבסקי)).

16. בראי זה הודגש בפסיקה כי מטרת השינוי היא לשקף את החומרה הניכרת ואת מידת אשמו של הממית האדיש אשר מעשיו מבטאים זלזול מובהק והתנכרות חמורה לערך של חיי אדם ואינם נופלים בחומרתם מאלו של הממית המתכוון החפץ בהתגשמות התוצאה:

"ההיגיון שבכריכתן יחדיו של מעשי ההמתה באדישות והמתה בכוונה טמון בכך שהאשמה הניכרת ממעשי האדיש יסודה בכך שלא אכפת לו אם הערך החברתי ייפגע אם לאו. עבור האדיש, העדר העדפה לגבי התרחשות התוצאה מבטאת בחירה מלאה לפגיעה אפשרית בערך המוגן. משכך, היחס השלילי והמזלזל של האדיש כלפי ערך חיי אדם - והאשמה הנודעת למעשיו בגין יחס זה, קרובים יותר למתכוון המייחל להגשמת התוצאה ופועל להוצאה לפועל, מאשר לקל הדעת המקווה שזו לא תתרחש" (עניין גריפאת, פס' 16).

ועוד יפים בהקשר זה דבריו הבאים של כב' השופט י' אלרון מתוך פסק הדין ע"פ 2079/22 חוג'יראת נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (13.8.23) (להלן: "עניין חוג'יראת"):

"מה ראה המחוקק להחמיר במידה כה ניכרת - הן נורמטיבית הן עונשית - ביחס לממית האדיש? על פני הדברים, ישנו פער איכותי בין הממית האדיש אשר במישור ההכרתי מודע לאפשרות גרימת התוצאה אך במישור החפצי לא אכפת לו אם הערך החברתי ייפגע אם לאו לבין הממית המתכוון החפץ בהתגשמות התוצאה. ללמדך, כי כריכתן של עבירת ההמתה באדישות יחד עם עבירת ההמתה בכוונה אינה דבר של מה בכך. קביעת המחוקק משקפת אפוא שינוי עמוק שביקש לחולל ביחס להמתה באדישות"

בפסקי הדין אשר ניתנו בבית משפט העליון, הובהר פעם אחר פעם, כי הרפורמה בעבירות ההמתה מכתובה החמרה ערכית-נורמטיבית ועונשית ביחס למעשי ההמתה באדישות.

17. ההחמרה הניכרת ביחסו של המחוקק לממית האדיש קיבלה ביטוי ממשי גם במישור העונשי. במרוצת הזמן, מאז כניסת הרפורמה לתוקף, ניכרת בפסיקה מגמת החמרה עקבית ברמת הענישה במקרים של רצח באדישות. בית המשפט העליון שב ועמד לא אחת על חומרתן של עבירות אלימות הפושות ברחובותינו ומסכנות את שלום הציבור ובטחונו, תוך שהוא מדגיש בפסיקתו, כי עבירת רצח המבוצעת מתוך שוויון נפש וחוסר אכפתיות כלפי חיי הקורבן היא מן החמורות שבספר החוקים ומשכך על הערכאות השונות לבטא, בהשיתן עונש, את עמדת המחוקק ביחס לחומרת עבירה זו (ראו לעניין זה למשל: עניין בלאי, פסקה 25).

18. **נסיבות ביצוע מעשי נאשם 1 חמורות וקשות ומצויות ברף העליון של מקרי הרצח באדישות**

19. התכנון שקדם למעשים - כעולה מכתב האישום המתוקן, מעשה הרצח היווה חוליה סופית בשרשרת אירועי אלימות שבוצעו בתכנון, תוך שימוש בנשק חם ומתוך מטרה לפגוע בבני משפחת אבו מועמר, בכולם נטל נאשם 1 חלק מרכזי. תחילתם בתכנון משותף של הנאשמים ואחרים, שחברו יחדיו לביצוע מעשה נקם כנגד בני משפחת אבו

מועמר המסוכסכת עם משפחתם, וביניהם עאמר אבו מועמר, על רקע חשדם כי היה מעורב בדקירת אחיהם הצעיר, עיזאת. שעת הכושר הגיעה לאחר שנודע להם על דבר פגישת הסולחה שאמורה להתקיים בין נציגי המשפחות היריבות ביום 31.8.20, במתחם מגורי משפחת אבו מועמר. לצורך מימוש מטרתם פתח האח עיזאת ביום 28.8.20 קבוצת "וואטסאפ" יעודית בה היו חברים הנאשמים ואחרים ובאמצעות התכתבות בקבוצה תיאמו חברה את פרטי תכנית הפגיעה ושולחו עדכונים. במסגרת התכנית ולשם ביצועה הצטייד נאשם 1 ואחרים בסכין ובנשקים טעונים. במסגרת הקבוצה עודכנו חברה על הגעת בני משפחת אבו מועמר למכולת הסמוכה למקום הסולחה, ותיאמו באמצעות נאשם 2 את מועד מימוש התכנית לאחר פגישת הסולחה ובטרם בני משפחת אבו מועמר יעזבו את המקום. מטרתם הייתה לפגוע בעאמר ולא לגרום למותו.

20. חלקו של נאשם 1 בתכנון התכנית והוצאתה לפועל היה מרכזי: לנאשם 1 קשר ישיר לרקע לפגיעה בעאמר בו חשד כי דקר את אחיו, לצורך כך הצטייד באקדח גנוב טעון שאין לדעת כיצד הגיע לידי, הנאשם היה מודע לכך שמעשה הפגיעה המתוכנן יתבצע בשכונת מגורים הומה אדם, וחמורה מזו ניצל את מפגש הסולחה ובחסותו הגיע למתחם משפחת אבו מועמר עם חבריו כדי לבצע את זממם. הוא שהנחה לפגוע ספציפית בעאמר, ברי שידע כי אם תתמש תכניתם יהיה במעשה, בעיקר משנעשה במקביל למפגש הסולחה כדי לסכל את מאמצי נציגי משפחתו לפתור את הסכסוך בדרכי שלום, ללבות את עוצמת האש ולגרור תגובות אלימות מהצד שכנגד.

21. נאשם 1 רדף אחרי עאמר הדקור וירה לכיוונו ברחוב הומה אדם- בהתאם לתכנית, ביום 31.8.20 בשעה 21:44 ולאחר שהמתינו שנציגי משפחתם יעזבו את המקום, ארבה החבורה, מצוידת בנשק קר וחם, לעאמר ששהה באותה עת במכולת סמוכה במטרה לגרום לו לחבלה חמורה, במסגרת התכנית הנחה כאמור הנאשם את חבריו לפגוע רק בעאמר, בעוד נאשם 2 הורה לאחרים להסתתר כדי לא לשבש את התכנית. כשיצא עאמר מהמכולת, וללא שיח מקדים ביניהם, שלף אחד מהאחרים סכין ודקר את עאמר בגבו וזה החל לברוח לעבר ביתו שבהמשך הרחוב.

יצר הנקם של הנאשם לא בא על סיפוקו והוא החל רודף אחרי עאמר וירה לעברו מספר יריות ברחוב הומה אדם- הוא שלף את האקדח שנשא, כיוונו לעבר חלקו התחתון של עאמר שהיה במרחק קצר ממנו וירה מטווח קצר בכוונה לפגוע בו אך עאמר הצליח להתחמק ממנו והמשיך במנוסתו. הנאשם לא הרפה, המשיך לרוץ אחרי עאמר וירה מספר יריות לכיוונו, תוך גרימת סיכון ממשי לכל מי ששהה ברחוב באותה עת וביניהם יסרה השכנה, שיצאה מהמכולת ונסה על נפשה לעבר ביתה. במהלך האירוע וכדי לסייע לנאשם להגשים את מטרתו לפגוע בעאמר, הצטרפו גם חלק מהאחרים וירו לכיוון בני משפחת אבו מועמר שנכחו במקום.

22. הנאשם המשיך במסע הירי- לנאשם היו הזדמנויות רבות לחדול ממעשיו האלימים, לאחר שעאמר נדקר ולאחר שירה לעברו ואיבד קשר עין. בצמת זזה, משמטרת מעשיו, כך נטען, הייתה לפגוע בעאמר אך טבעי היה שיחדל ממעשיו ויעזוב את המקום. אך הוא לא עצר והמשיך לירות, תוך שהוא מכוון את אקדחו מעלה, לעבר בית מגורים של בני משפחת אבו מועמר בידעו שבו שהו אותה עת רבים מבני המשפחה, אחד הקליעים חדר לתריס חלון מטבח דירת המנוחה שבקומה השנייה, פגע במנוחה והרגה. הנאשם ביצע את הירי בהמשך ישיר לירי בעאמר, ברי כי היה מודע לכך שיוורה לעבר בניין מגורים הומה אדם, לזהות דיירי הבניין וער לאפשרות שיפגע במי מהם פגיעה קטלנית, והגיב לה בשוויון נפש מוחלט ובאדישות מקוממת.

23. פגיעה בקורבן חף מפשע בתוך ביתו - הנאשם פגע במנוחה בתוך ביתה, בעת שעמדה במטבח דירתה לצד ילדיה הקטנים והכינה בקבוק חלב לבתה התינוקת. מדובר במקרה תקדימי בחומרתו, אין המדובר בקורבן תמים שנרצח ברחוב אלא במי שנורתה למוות בתוך ביתה מבצרה.

24. הנזק שגרם הנאשם במעשיו **מצוי במדרג הגבוה ביותר**, המנוחה נרצחה באופן אלים ופתאומי לנגד עיני ילדיה, הנזק שנגרם לבני משפחתה, בעלה וילדיה בכל מישורי חייהם, כמתואר בהרחבה בתסקיר הנפגע ובעדות מוחמד הבעל, קשה וברובו בלתי הפיך. מעשי הנאשם הותירו בילדי המנוחה צלקות שלא יימחו, גזרו עליהם חיי יתמות, הסיטו אותם ממסלול חייהם והותירו אותם ללא דמות אם שתעניק להם אהבה, חום ותחושת בטחון.

25. פוטנציאל הנזק ממעשיו רב עוד יותר ויש לתת לו גם ביטוי ממשי בקביעת עונשו של הנאשם, לכל אורך האירוע הקטלני ביצע הנאשם ירי בלתי פוסק וחסר מעצורים, תחילה ברחוב כשהוא רודף אחרי עאמר ואך בנס לא הצליח לפגוע בו ובהמשך לכיוון בניין המגורים. מדובר בזירה בעלת פוטנציאל לסכנה ממשית לציבור אנשים. התנהלות זו, כנטען ע"י המאשימה, נושקת לנסיבה המחמירה המנויה בסעיף 301א(א)(9) לאור הסכנה הממשית שיצר הנאשם לחייהם של אנשים רבים אחרים שהתהלכו ברחוב ושהו בבתיהם, נוסף על זה של עאמר והזלזול שהפגין כלפי חיי אדם שהתממש וגבה את חייה של המנוחה (ראו והשוו: ע"פ 1213/21 **וואסה נ' מדינת ישראל** (11.8.22); ע"פ 1978/21 **מדינת ישראל נ' עמאש**, פס' 19 לפסק דינה של כב' השופטת בדימוס ע' ברון (7.6.23)). נסיבות אלו-ירי לא מבוקר, בשכונת מגורים המקימ סיכון ממשי לציבור אנשים בנוסף לקורבן - מלמדות **"על שלילה רחבה יותר ומקיפה יותר של ערך של חיי אדם הבאה לידי ביטוי במעשהו, על מסוכנות מיוחדת ועל אשמה מוגברת"** (ע"פ 3546/19 **עודה נ' מדינת ישראל**, פס' 27-28 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון (15.1.23)).

26. **על יסוד כל אלו מצאנו לקבוע כי נסיבות מעשי הנאשם 1 פגעו פגיעה מירבית בערכים המוגנים ומצויים ברף העליון של עבירה זו.**

מדיניות הענישה הנוהגת בעבירת רצח באדישות

27. **מדיניות הענישה** בגין עבירות רצח באדישות מתעצבת מאז תוקן החוק ממקרה למקרה ובהדרגה ומלמדת כאמור על מגמת החמרה עקבית אך מדודה וזהירה. מגמת הפסיקה היא **"לשקף את השינוי שבתיקון, ולצקת בתוכו באמצעות רמת ענישה הולמת וגבוהה באופן משמעותי מרמת הענישה שהייתה נוהגת בטרם התיקון, ביחס לעבירת ההריגה"** (ע"פ 1625/21 **מדינת ישראל נ' קפוסטין**, פס' 51 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון (11.9.2022), להלן: עניין קפוסטין). ועדיין, בכל הנוגע לקביעת גבולות מתחם העונש ההולם נדרש בית המשפט לשמר מידה מסוימת של "גמישות", לבחון כל מקרה לגופו, לבחון את עוצמתה של האדישות, את חומרת נסיבות המעשה, מידת האשם ומידת יחסו השלילי והמזלזל של הנאשם כלפי ערך חיי אדם (עניין גריפאת, פס' 20).

28. עוד מורה הפסיקה כי ראוי לקבוע מתחם עונש הולם ומצומצם בעבירות רצח אשר **"ידגיש את מרכזיות עיקרון ההלימה ויצמצם את השפעתן של נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, באופן העולה בקנה אחד עם**

הרפורמה להבניית שיקול הדעת בענישה, עם הרפורמה בעבירות המתה ועם עקרון קדושת חיי אדם" (ע"פ 1077/22 קאדר נ' מדינת ישראל, פס' 21, (1.6.22), עניין גריפאת, פס' 19).

29. עיון בשורת פסקי הדין שניתנו במקרי רצח באדישות מלמד כי במרבית המקרים נגזר (במקור או לאחר החמרת ערכאת הערעור) עונש עיקרי הנע סביב 20-22 שנים;

בעניין קפוסטין קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה נגד קולת העונש, 18 שנות מאסר בפועל, שגזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירה של רצח באדישות של אמו. הוא עשה כן במכות תוך שימוש בחפצים קשים, כשהוא שיכור ומתוך שוויון נפש לגבי האפשרות שאלה יביאו למותה. בית המשפט המחוזי העמיד את מתחם העונש ההולם את מעשי הנאשם על 15 עד 22 שנות מאסר. בית המשפט העליון החמיר את העונש ל-22 שנות מאסר בפועל, בקובעו כי העובדה שהנאשם רצח את אמו מהווה נסיבה מחמירה;

בעניין דיסלבסקי קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה נגד קולת העונש שגזר בית המשפט המחוזי על הנאשם, שהודה בעובדות כתב אישום בכך שנהג באלימות קשה כלפי דר רחוב שהעלה את חמתו וגרם באדישות למותו. בית המשפט המחוזי קבע מתחם עונש הולם שנע בין 17 ל-22 שנות מאסר בפועל וגזר על הנאשם עונש של 18 שנות מאסר. בית המשפט העליון קבע כי מתחם עונש הולם צריך שיעמוד בין 20 ל-24 שנות מאסר, והחמיר את העונש, מבלי למצות את הדין, ל-22 שנים;

בעניין גריפאת קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה נגד קולת העונש, 10 שנות מאסר בפועל, שגזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהודה בכך שבמהלך קטטה הניף קרש והנחיתו בעוצמה על ראשו של המנוח וגרם למותו. במסגרת הסדר טיעון הורשע הנאשם בעבירה של רצח באדישות והמדינה עתרה למתחם עונש הולם שנע בין 14 ל-19 שנות מאסר. בית המשפט המחוזי קבע מתחם עונש שנע בין 9 ל-15 שנות מאסר וגזר את עונשו של הנאשם כאמור לעיל. בית המשפט העליון קבע כי מתחם העונש שהציעה המדינה הולם בנסיבות את מעשי הנאשם והעמיד את עונשו על 14 שנות מאסר בפועל, מבלי למצות את הדין;

ביחס למקרים אלו הבהיר בית המשפט העליון בע"פ 4137/22 **אנאנטאפאק נ' מדינת ישראל (2.7.2023)** כי העונש הוחמר בהם באופן מדוד **"בהתחשב בתחילתה של יישום הרפורמה בעבירות ההמתה בכלל זה למסגרת העונשית הראויה וכן בהלכה שלפיה ערכאת הערעור אינה ממצה את מלוא חומרת הדין. מובן, כי אלמלא כן היה נגזר עונש חמור עוד יותר"**.

במקרים הבאים נדונו מעשי רצח באדישות על רקע סכסוך או ויכוח מקדים שבו היה מעורב הקורבן, באמצעות נשק קר (סכין/לום) וללא תכנון מראש:

בתפ"ח (מרכז) 63183-07-21 **מדינת ישראל נ' עיסא (20.7.23)**, שנדון בפנינו, הורשעו הנאשמים על פי הודאתם במסגרת הסדר דיוני, הנאשם 2 בעבירות של רצח באדישות ופציעה בנסיבות מחמירות, הנאשם 1 בעבירות של חבלה

בכוונה מחמירה ופציעה בנסיבות מחמירות. העבירות בוצעו על רקע ויכוח סתמי, שלאחריו הגיעו שני הנאשמים, נאשם 1 מצויד בלום ברזל ונאשם 2 בסכין, למקום הימצאו של המנוח וחבריו והחלה תגרה בין הצדדים, במהלכה חבט הנאשם 1 באמצעות הלוט בפלג גופו העליון של המנוח, ובעת שניסה להתגונן, דקר אותו הנאשם 2 בזרועו ובחזהו. המנוח התמוטט ומותו נקבע בבית החולים. במסגרת ההסדר הגבילה עצמה המאשימה לעונש ראוי בן 22 שנים לנאשם 2. מתחם הענישה שנקבע לנאשם 2 נע בין 18-22 שנות מאסר, הנאשם נדון למאסר בן 20 שנים. (ערעור הגנה על גזר הדין תלוי ועומד בבית המשפט העליון, ע"פ 6664/23);

בתפ"ח (ת"א) 25874-05-21 **מדינת ישראל נ' היילה** (27.3.23) הורשע הנאשם לאחר שמיעת ראיות בעבירות של רצח ושיבוש מהלכי משפט. על רקע ויכוח עם המתלונן וחילופי צעקות, ניסה הנאשם להכות את המנוח בידיו וירק עליו, בתגובה הוציא המנוח מכיסו סכין אותה זרק לעבר הנאשם וזו פגעה בבטנו. הנאשם הרים את הסכין מהרצפה, המנוח זרק לעברו כיסאות, וכשהבחין הנאשם בפצע הדקירה בבטנו, רדף אחר המנוח, תפסוהו, אחז בצווארו ודקר אותו בפלג גופו העליון. המנוח התחנן על חייו אך הנאשם המשיך ודקר אותו ברגליו. אחרים הפרידו בין השניים והנאשם עזב את המקום והשליך את הסכין. נקבע מתחם ענישה הנע בין 18-23 שנות מאסר, הנאשם בעל עבר פלילי נדון למאסר בן 21 שנים. (ערעור הגנה, ע"פ 3551/23, תלוי ועומד בבית המשפט העליון);

בתפ"ח (ב"ש) 58841-11-19 **מדינת ישראל נ' אשטה** (6.12.2022) נדון עניינו של נאשם שהורשע לאחר ניהול הוכחות בעבירה של רצח באדישות. הרקע לאירוע הינו סכסוך מקדים בין הנאשם למנוח, בהמשך לכך דקר הנאשם את המנוח דקירה בצווארו שגרמה למותו ונמלט מהמקום. נקבע מתחם עונש הולם בין 17 ל-23 שנות מאסר, על הנאשם נגזרו 22 שנות מאסר בפועל. ערעור הגנה על גזר הדין תלוי ועומד בבית המשפט העליון, ע"פ 320/23).

(עוד ראו: תפ"ח (ב"ש) 44105-09-19 **מדינת ישראל נ' סמורז'בסקי** (19.12.22), רצח באמצעות נשק קר על רקע ויכוח אלים, הנאשם נדון ל-20 שנות מאסר, ערעור הגנה תלוי ועומד, ע"פ 881/23; תפ"ח (ב"ש) 44290-07-22 **מדינת ישראל נ' אמסלם** (17.12.23), רצח בדקירה בהמשך לויכוח מקדים, נקבע מתחם ענישה 18-23, הנאשם נדון למאסר בן 19 שנים, ערעור הגנה, ע"פ 1059/24, תלוי ועומד בבית המשפט העליון).

במקרה נוסף, תפ"ח (מרכז) 10713-11-21 **מדינת ישראל נ' קיברה** (30.1.24), הורשעו שני נאשמים, על יסוד הודאתם, בביצוע בצוותא של רצח באדישות באמצעות שימוש בנשק חם ועבירות נלוות. על רקע סכסוך כספי, התפתחה קטטה במהלכה הנאשמים תקפו אחר, חברו של המנוח, עד שהאחרון הצליח לנוס מן המקום. זמן קצר לאחר מכן, שב האחר ביחד עם המנוח למקום שלא על מנת להמשיך בריב, הנאשם 1 שלף מכיסו אקדח טעון והעבירו לידיו של נאשם 2, זה ירה מספר יריות לכיוון האחר והמנוח, שני קליעים פגעו בו והביאו למותו. בית המשפט מיקם את נסיבות מעשי הנאשמים (שימוש בנשק חם אך ללא תכנון, רצח קורבן שלא היה מעורב באופן ישיר בסכסוך) במדרג החומרה הגבוהה של עבירת הרצח באדישות, נקבע מתחם ענישה לנאשם 1 הנע בין 19-23 שנים, ולנאשם 2 מתחם הנע בין 21 ועד 25 שנים. על הנאשם 1, בעל עבר פלילי, נגזרו 21 שנות מאסר, נאשם 2, אף הוא בעל עבר פלילי, נדון ל-23 שנות מאסר. בית המשפט זקף לטובתם את הודאתם בשלבים מוקדמים של ההליך (ערעורי הגנה, ע"פ 1932/24, 2094/24 תלויים ועומדים בבית המשפט העליון);

30. נסיבות המקרה הדומות ביותר לאלו שבפנינו נדונו בעניין חוג'ראת. שם, כמו בתיק זה, מדובר במקרה המצוי ברף הגבוה של מעשי הרצח באדישות, רצח בנשק חם ועל רקע סכסוך משפחות ובקורבן שלא היה מעורב ישירות בסכסוך. נאשם 1 הורשע, על פי הודאתו, ברצח באדישות ועבירות נלוות, ונאשם 2, בן דודו, בעבירת סיוע לרצח. על רקע סכסוך בין משפחת אחות נאשם 1 וגרושה, טענה האחות כי בני משפחת הגרוש, וביניהם המנוח, חסמו את דרכה. בהמשך לכך, גמלה בליבו של נאשם 1 החלטה לנקום במי שלסברתו חסם את רכבה של אחותו, הוא שוחח עם נאשם 2 והשניים הצטיידו בנשק מאולתר ונסעו ברכבם עד שנתקלו במנוח ואחר בן המשפחה היריבה ברכב בשול הדרך. הנאשם 1 החליט לירות לעברם בכוונה לגרום להם חבלה או מום כשהוא שווה נפש לגרימת מותם, הוא התקרב לרכב, ירה מספר יריות, בעוד נאשם 2 אבטח את המקום, אחד הקליעים פגע בדלת הרכב, חדר אותה, פגע בגופו של המנוח וגרם למותו. בית המשפט המחוזי קבע בעניינו של נאשם 1 מתחם ענישה הנע בין 18 ל-25 שנות מאסר וגזר עליו עונש בתחתית המתחם ועל הנאשם הנוסף נגזרו 9 שנות מאסר. בית המשפט העליון קיבל את ערעור המדינה על קולת העונש והחמיר את עונשו של הנאשם 1 ל-22 שנות מאסר בפועל.

בפסק דינו קבע השופט י' אלרון כי מקרה זה הוא מהחמורים במקרי הרצח באדישות ואילו העונש שנגזר על הנאשמים הוא מהקלים (כך במקור, שם, פס' 10).

בית המשפט בחן את מכלול נסיבות מעשה הרצח בראי המקרים הקודמים שנדונו בפסיקה, ומצא כי הן משקפות רמה חמורה של אדישות וזלזול בחיי אדם ומצויות ברף העליון של חומרת מעשי הרצח באדישות, קביעותיו יפות גם לעניינו:

"כל אחת מנסיבות ביצוע העבירה - התכנון שקדם למעשים, ההצטיידות בנשק חם, המניע לנקמה, ההתמדה בתכנית העבריינית, הנזק שנגרם והנזק הפוטנציאלי שעלול היה להיגרם- חמורה כשלעצמה. מעבר לכך, הצטברות הנסיבות גם יחד מלמדת ביתר שאת על טיב אדישות המשיבים לרצח המנוח ועל הזלזול המובהק וההתנכרות לערך של חיי אדם. בעת ששמע על הפגיעה שנגרמה לאחותו, המשיב 1 הציב לעצמו מטרה - לנקום ולפגוע. מרגע זה, הוא היה נחוש בדעתו להגשים מטרה זו ויהי מה, שלב אחר שלב הוא גילה דעתו כי ברצונו לנקום ולפגוע באמצעות נשק חם בלתי-חוקי, בעוד שלאפשרות כי מעשיו יגרמו לתוצאה קטלנית, התייחס בשוויון נפש - "אחת היא לו אם יקופחו חיי אדם אם לאו" (ראו: מרים גור-אריה "הרפורמה בעבירות ההמתה: על מדרג עבירות ההמתה ועל רצח מתוך אדישות" ספר יעקב וינרוט 441, 468-469 (גרשון גונטובניק ואח' עורכים 2021)). (שם, פס' 15)"

כמו במקרה שבפנינו בוצע הרצח בנשק חם לאחר תכנון ועל רקע ויכוח פועט תולדה של סכסוך משפחות, המנוח אמנם לא היה קורבן תמים ונקשר לויכוח שברקע המעשה אך נרצח על לא עוול בכפו (שם, פס' 16). בהינתן האמור, נקבע כי המתחמים שנקבעו מקלים יתר על המידה, כך גם מיקום עונשם של הנאשמים בתחתית המתחם שלא נתן ביטוי לשיקולי ההרתעה, בפרט בעבירות אלימות במרחב הציבורי ובהקשר של פתרון סכסוכים בפרט. עונשו של נאשם 1 הוחמר ל-22 שנות מאסר, עונשו של נאשם 2 נותר על כנו. כזכור, גם במקרה זה נדון ערעור על גזר דין שניתן בראשית ימי הרפורמה וטרם התגבשה מדיניות הענישה בעבירת הרצח באדישות.

31. אלא שהמקרה שבפנינו חמור אף יותר בנסיבותיו. מעבר למעשה המתוכנן ולירי בנשק חם, מסע הירי בוצע בשכונת מגורים, ללא הבחנה ותוך סיכון ממשי לציבור רב, איש אישה וטף ששהו ברחוב או בבניין המגורים, הוא בוצע בהמשך למעשי אלימות וירי כלפי בן המשפחה היריבה ותוך ניצול שפל של מפגש סולחה שהתקיים בסמוך, ומעל לכל, פוטנציאל הנזק ממעשי הנאשם והנזק שנגרם בפועל- מותה של המנוחה, קורבן תמים שאין לו כל קשר ישיר או עקיף, לסכסוך, בתוך ביתה, הם מהחמורים והקשים במקרי הרצח. **כל אלו מלמדים כי עניינו של הנאשם ממוקם בקבוצת המקרים החמורים שבין מעשי הרצח באדישות, חמור יותר מהמקרים שנדונו בפסיקה. יתרה מכך, את עונשו של הנאשם 1 גוזרים אנו לא בתקופה בה מתגבשת רמת הענישה ברצח באדישות, אלא, במידה רבה, לאחר שזו כבר נתגבשה בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון.**

32. ודוק, איננו סבורים כי מדובר במעשה רצח באדישות הנושק לרצח מכוון ולא מצאנו כי קיימת נחיצות לקביעת מדרגה נוספת במתחם עבירות האדישות מסוג 'אדישות רבתי', כעתירת המאשימה. די במיקום המקרה שבפנינו ברף החומרה העליון של עבירות הרצח באדישות כדי לתת ביטוי נאות לנסיבות החמורות ורמת אשמו הגבוהה של הנאשם. האבחנה בין אדישות לכוונה הייתה ונותרה בעלת חשיבות מכרעת הן במישור המהותי והן במישור העונשי, ולמעט מקרים חריגים ביותר בחומרתם, ראוי שעונשו של הרוצח המתכוון יהיה חמור מזה של האדיש.

על חשיבות שמירת קו הגבול בין הרוצח המתכוון לרוצח האדיש עמד בית המשפט העליון בע"פ 6063/21 **מדינת ישראל נ' יאסין**, שניתן רק לאחרונה (26.3.24), באומרו:

"מכריכת האדישות עם הכוונה אין ללמוד על כך שישנה זהות מוחלטת בין שני היסודות, עונשו של רוצח אדיש אמנם יהא חמור משמעותית לאחר הרפורמה מאשר הממית באדישות עובר לרפורמה; אולם מקום בו לבית המשפט נתון שיקול דעת, כאשר אין מדובר בעבירת רצח בנסיבות מחמירות שבצדה עונש מאסר עולם חובה, יוותר לרוב פער מסוים ברף הענישה בין האדיש לרוצח בכוונה. במילים אחרות- באותן הנסיבות בדיוק של מעשה הרצח, וכאשר הנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה זהות אף הן, וכאשר ההבדל בין המקרים הוא אך ורק ביסוד החפצי של הנאשם- עונשו של הרוצח בכוונה ראוי שיהא חמור מעונשו של הרוצח באדישות.

זהו צד אחד של העניין. מן הצד השני, פועל יוצא של הכרעת המחוקק היא ששהבחנה בין שני יסודות חפציים אלו, בכל הקשור לעבירות המתה, אינה חדה כבעבר. ייתכן בהחלט מקרה מסויים שבו רוצח אדיש, בהתחשב בכלל שיקולי הענישה המפורטים בחוק- ייענש באופן חמור מרוצח אחר, בנסיבות שונות, שהמית בכוונה את הקורבן. כלומר, אל לנו להציב בפסיקה רף ענישה עליון קשיח לרוצח באדישות, אחרת נרוקן מתוכן את הכרעת המחוקק כי ישנם מקרים בהם העונש הראוי בגין רצח באדישות הוא עונש של מאסר עולם" (שם, פס' 43 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון).

33. **סיכומם של דברים**, לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים ונתנו דעתנו לנסיבות החמורות של מעשה הרצח, תיקון

כתב האישום לקולא, למדיניות הענישה הנוהגת ומגמת ההחמרה העקבית והמדודה, לרמת אשמו הגבוהה של הנאשם ולפגיעה הגבוהה בערכים המוגנים **מצאנו לקבוע מתחם ענישה בעניינו שנע בין 23-27 שנות מאסר.**

מתחם העונש ההולם בעניינו של נאשם 2

34. נאשם 2 הורשע כאמור בכתב אישום מתוקן בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה בגין מעורבותו בתכנון הנקם בעאמר ומעשה הפגיעה עצמו- דקירת עאמר והירי לכיוונו ע"י נאשם 1. לנאשם 2 חלק מרכזי בתכנון תכנית הפגיעה בעאמר וזאת בכוונה להטיל בו נכות או מום. הוא שתיאם את מועד מימוש התכנית לאחר פגישת הסולחה, כמו אחיו ניצל את מפגש נציגי המשפחות כדי להוציא את תכניתם לפועל והיה בסוד ההצטיידות בנשק חם וקר לצורך ביצוע הפגיעה, ולפיכך היה מודע לאפשרות שהפגיעה בעאמר תעשה באמצעות סכין ובאקדח, ולכך שאחיו החזיק באחד האקדחים.

35. עוד ייזקף לחובת נאשם 2 שנטל חלק במעשה אלימות במרחב הציבורי, העובדה שהוא לא הצטייד בכלי נשק ולא הוא שדקר את עאמר אין בה כדי להקל ממעשיו שבוצעו בצוותא ולאחר תכנון (ר' עניין חלייחל). מנגד, לא ניתן לייחס לו כל מעורבות או צפייה מראש של המשך הירי שהביא למותה של המנוחה, עוד לא עולה מכתב האישום המתוקן, כי נאשם 2, בניגוד לאחרים, הצטרף לאחיו במרדף אחרי עאמר ובהמשך הירי לכיוונו. לעאמר קורבן הדקירה נגרם פצע דקירה קטן במותן ימין שאינו חודרני וללא סכנה ממשית לחייו (הוגשו מסמכים רפואיים, נע/1). פוטנציאל הנזק מהמעשים היה כאמור רב יותר.

36. **על יסוד כל אלו מצאנו לקבוע כי פגיעת מעשיו בערכים המוגנים היא ברף בינוני-גבוה.** בהקשר זה נתנו דעתנו לחלקו המרכזי של הנאשם 2 בתכנונו של מעשה אלימות בכוונה מחמירה ובמימושו, ההצטיידות בנשק קר וחם, המארב לעאמר ופגיעה בו ברחוב הומה אנשים ומנגד לכך שלא המשך במעשי האלימות כמו אחיו ולכך שהפגיעה בעאמר לא הייתה חמורה.

37. **מדיניות הענישה הנוהגת-** על חומרתה של העבירה של חבלה בכוונה מחמירה עמד כב' השופט י' אלרון במסגרתו של ע"פ 8244/17 **מדינת ישאל נ' פלוני** (ניתן ביום 21.6.18), בציינו כדלהלן:

" עבירת אלימות חמורה מסוג זה שהורשע המשיב בביצועה, המכוונת כלפי גופו של אדם והפוגעת פגיעה אנושה בכבודו ובזכותו לשלמות גופו, מחייבת השתת מאסר בפועל לתקופה ארוכה ומשמעותית, אשר תביא לידי ביטוי הולם את שיקולי ההרתעה; הן הרתעתו של מבצע העבירה מלשוב ולבצע עבירות דומות בעתיד והן הרתעת הרבים מפני ביצוע עבירות אלימות אשר פשו כנגד בחברה הישראלית".

חומרתה הרבה הביאה את המחוקק לקבוע בגינה עונש מאסר ממושך, שני בחומרתו רק לעבירת הרצח, ובתי המשפט מצווים לקיים את מצוות המחוקק ולגזור על המורשעים בביצוע עבירה זו עונשים הולמים:

בע"פ 3818/23 **מדינת ישראל נ' זוודו** (2.7.23) קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה על קולת העונש, 5 שנות מאסר בפועל, שגזר בית המשפט המחוזי על משיב שהורשע על יסוד הודאתו בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה בכך שדקר בסכין קרוב משפחה של בת זוגו לשעבר שסבר כי מקיימת עמו קשר רומנטי. נקבע כי מתחם הענישה שקבע בית המשפט, 4-8 שנות מאסר, אינו הולם בשני קצותיו, "**לא ברף התחתון ולא ברף העליון**", עונשו הוחמר, מבלי למצות את הדין והועמד על 6.5 שנות מאסר;

בע"פ 5432/20 **קבהא ואח' נ' מדינת ישראל** (20.12.20) נדחה ערעורם של ארבעה נאשמים שחתכו באמצעות סכין את פני המתלונן לכל אורכם, תוך שהמשיכו להכותו וחתכו את עורו באמצעות הסכין באזור החזה והגב. הנאשם 1 הורשע בעבירה חבלה בכוונה מחמירה בצוותא ועבירות נלוות, ונקבע בעניינו מתחם ענישה הנע בין 6-9 שנות מאסר. בהתחשב בהודאתו בתום פרשת התביעה ומנגד עבר פלילי רלוונטי, נדון למאסר בן 7 שנים;

בע"פ 348/19 **זרבאילוב נ' מדינת ישראל** (15.9.20) נדחה ערעורו של נאשם שהורשע לאחר ניהול הוכחות בעבירת חבלה בכוונה מחמירה ועבירות נלוות, בכך שדקר את המתלונן בזרוע ואמת ידו. כתוצאה מכך נזקק המתלונן לטיפול רפואי וניתוח ותפקוד כף ידו נפגע. נקבע מתחם ענישה הנע בין 4-8 שנות מאסר. הנאשם, בעל עבר פלילי רלוונטי, נדון למאסר בן 8 שנים הכולל הפעלת תנאי בן 12 חודשים;

בע"פ 8244/17 **מדינת ישראל נ' פלוני** (21.6.18) התקבל ערעור המדינה בעניינו של נאשם שהורשע על פי הודאתו בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה והחזקת סכין. ברקע כתב האישום קטטה במועדון ביוזמת הנאשם, שתפס את המתלונן בידו, הפילו ארצה, בעט בבטנו, בראשו וביתר חלקי גופו, בסמוך לכך נטל כיסא בר והטיחו בפניו של המתלונן. למתלונן נגרמו דימומים מוחיים ובשברים בעצמות הפנים, עוד נגרמה לו פגיעה משמעותית ביכולת הראיה באחת מעיניו. נקבע מתחם ענישה הנע בין 3-7 שנות מאסר. בהתחשב בנסיבותיו והמלצת שירות המבחן נדון ל-4 שנות מאסר. בית המשפט העליון החמיר בעונש בשל האלימות האכזרית והתוצאה הקשה והעמיד את עונשו על 6 שנות מאסר;

בע"פ 4846/16 **מהרטו נ' מדינת ישראל** (22.5.17) אליו הפנתה המאשימה, נדון עניינו של נאשם שהורשע בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה, פציעה בנסיבות מחמירות והחזקת סכין. הנאשם דקר את המתלונן בבטנו ואת אחיו של המתלונן במוות ובירך. נקבע מתחם ענישה הנע בין 6-11 שנות מאסר. בית המשפט המחוזי השית עליו 10 שנות מאסר. בית המשפט העליון הקל קמעא בעונשו, הפחיתו ל-9 שנות מאסר, בהתחשב בגילו הצעיר והסכמתו להליך טיפולי במאסר;

בתפ"ח (מרכז) 63183-07-21 **מדינת ישראל נ' עיסא**, אליו הפנינו גם בעניינו של נאשם 1, הורשעו שני נאשמים במעורבות בעימות אלים שבמהלכו נרצח המנוח ע"י נאשם האחר. הנאשם הרלוונטי לענייננו הורשע בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, בכך שיזם עימות אלים בהמשך לויכוח בעניין של מה בכך, הצטייד בלום ברזל ותקף באמצעותו את המנוח ואחר, נאשם הנוסף הצטרף אליו, דקר את המנוח בסכין בלבו וגרם למותו. הוסכם בין הצדדים שלא ידע שחברו הצטייד בסכין ולא התכוון במעשיו לגרום למותו של המנוח. נקבע מתחם ענישה שנע בין 6-10 שנות מאסר, על הנאשם, צעיר, נעדר עבר פלילי שהסגיר את עצמו למשטרה נגזרו 6 שנות מאסר (על גזר הדין תלוי ועומד ערעור הגנה ע"פ

38. עיינו בפסיקה שהגישה ההגנה, ברובה נדונו מקרים שחומרתם פחותה ואינם הולמים את נסיבות מעשי הנאשם שבפנינו, ללא סכסוך או תכנון מוקדם (ע"פ 3105/23 **מדינת ישראל נ' סרחאן** (9.8.23); ת"פ (י-ם) 51471-12-21 **מדינת ישראל נ' נתשה**, 12.6.23) או שימוש בנשק חם (ת"פ (מרכז) 34559-11-21 **מדינת ישראל נ' זעלאן** (11.9.23), בחלקם נגזרו על הנאשמים עונשים קלים מטעמי שיקום (ע"פ 308/16 **נאטור נ' מדינת ישראל** (7.11.16); ת"פ (חי') 37600-01-21 **מדינת ישראל נ' שלאעטה**, (29.6.22)

39. אשר על כן, בהתחשב במדיניות הענישה הנוהגת ונסיבות מעשי הנאשם, מצאנו לקבוע כי **מתחם העונש ההולם את מעשי הנאשם 2 נע בין 5-9 שנות מאסר.**

גזירת העונש המתאים לנאשמים

40. משנקבעו מתחמי הענישה לגבי כל אחד מהנאשמים, ובהעדר טעמים לסטות ממתחמים אלה, יש לקבוע את העונש ההולם לכל אחד מהנאשמים בגדרי המתחם שנקבע, בהתחשב במכלול נסיבותיהם. עוד יינתן כמצוות הפסיקה משקל נכבד לשיקולי הרתעה.

41. הנאשמים, אחים, שניהם צעירים ללא עבר פלילי, עד להסתבכותם זו עם החוק ניהלו אורח חיים נורמטיבי, עצורים מעל 3.5 שנים. נאשם 1, בן 26, נשוי ואב לשלושה ילדים, אחת מהן סובלת משיתוק מוחין (הוגשו מסמכים רפואיים), הנאשם עבד שנים רבות כמלגזן לשביעות רצון מעבידו, הוערך כעובד חרוץ ואדיב ללא כל בעיות התנהגות (מכתב המעביד, מר דן בוטיון, מיום 31.1.24). עוד עולה מדוחות סוציאליים מבית מעצר "הדרים" בו מוחזק, כי משולב מזה מספר חודשים בפרוייקט "מעצר ראשון", השלים לימודי השכלת יסוד ומשתתף במסגרות חינוכיות וטיפוליות בבית המעצר. נאשם 2 בן 27, גרוש, עבד עובר למעצרו במשך שנים רבות בחברה לכלי עבודה, ממכתבי הערכה שנכתבו ע"י מעבידיו, עולה כי היה עובד מסור וחרוץ, אהוב מאד על חבריו לעבודה ועל לקוחות החברה (מכתבים מאת מר צפירי כץ מיום 31.1.24 ומר דן בוטיון מיום 31.1.24).

42. הנאשמים הכחישו את המיוחס להם **באופן גורף** והודו רק בסיומה של פרשת התביעה ולאחר שהעידו מרבית העדים. הודאתו של נאשם 1 תזקף לטובתו, כמו גם החסכון המסוים בזמן שיפוטי אך יינתן לה משקל מוגבל. הנאשם 1 הכחיש כאמור כל מעורבות באירועי כתב האישום, במכתב שכתב והוגש לעיונו במעמד הטיעונים לעונש מביע צער על מעשיו אך לדבריו נקלע לסיטואציה ומצא עצמו כהגדרתו מחזיק בנשק וירה מתוך לחץ חברתי. הנאשם לא סיפק כל הסבר מדוע בחר ביחד עם אחיו לפעול באופן אלים, להצטייד בנשק גנוב ולצאת באמצעותו למסע ירי, טענתו כי נקלע לסיטואציה ומצא את עצמו יורה אינה מתיישבת עם נסיבות התיק ומלמדת כי מצמצם מחומרת מעשיו, עם זאת מביע צער וכאב על מות המנוחה והפגיעה במשפחתה.

אשר לנאשם 2, יש מקום להתחשבות גדולה יותר בהודאתו, כתב האישום תוקן בעניינו משמעותית וזאת, כעולה מטיעוני המאשימה, עקב קשיים ראיתיים שהתגלעו במהלך ניהול התיק.

43. טוב עשתה משפחת הנאשמים בכך שהגיעה להסכמי סולחה עם משפחת הורי המנוחה, משפחת אלטורי ומשפחת אבו מועמר. במעמד הטיעונים לעונש העיד בפנינו השיח מר חמיס אבו צעלוק ראש ועדת הסולחה בכפר קאסם, לדבריו הסכמי הסולחה נערכו בהתאם למנהגי העדה בדואית אליה משתייכות כלל המשפחות, תחילה עם משפחת הורי המנוחה, במסגרתו שילמה משפחת הנאשמים פיצוי בסך 500,000 ₪ לאביה, ובהמשך נערך הסכם סולחה עם משפחת אבו מועמר, הסכם הסולחה עם משפחת אבו מועמר חשוב גם בעניינו של נאשם 2. מאחר שבעלה של המנוחה סירב ליטול חלק בהסכם, מטרתו הייתה בעיקר להביא לסיום הסכסוך האלים בין המשפחות וכנטען מאז לא ארעו אירועים אלימים נוספים. מאמציה של משפחת הנאשמים לסיים את הסכסוך בדרכי שלום מבורכים אך הם אינם מצדיקים הקלה ממשית בעונשיהם של הנאשמים.

כפי שנקבע בע"פ 4406/19 **מדינת ישראל נ' סובח** (5.11.2019), מתן גושפנקה לסולחות כמעין "מרכיב משלים" לדרכי הענישה הקבועים בדיון, עשוי להוות הפרטה פסולה של ההליך הפלילי ולהעביר מסר שגוי של השלמה עם מעגל האלימות הכולל שימוש בנשק חם, "**איתותה של מערכת המשפט כי "סולחה" עשויה להביא להקלה משמעותית בעונשו של העבריין מחליש את ההרתעה מפני ביצוע עבירות וחושף את קורבן העבירה או משפחתו ללחצים פסולים**" (שם, פס' 20 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון; ע"פ 5998/15 **עקול נ' מדינת ישראל** (27.6.2019); ע"פ 6271/15 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 18 (6.1.2016)). כזכור, לא נערכה סולחה עם בעלה של המנוחה שהוא וילדיו הם הנפגעים העיקריים ממעשי הנאשמים וראוי לכבד את עמדתו של מוחמד הבעל שסירב לקבל כסף או בית ומבקש צדק לאשתו האהובה והטלת ענישה מחמירה על מי שגרם למותה. לפיכך ינתן להסכמי הסולחות משקל מוגבל ביותר במסגרת שיקולי הענישה בתיק, ונותר לקוות שיהיה בהם כדי למנוע אירועים אלימים בעתיד.

44. **נאשם 1**, ללא עבר פלילי, מאסרו הממושך הצפוי עלול לפגוע במשפחתו הצעירה. עם זאת נסיבותיו האישיות של נאשם שהורשע בעבירת רצח נמדדות למול עוצמת פגיעת מעשיו בערכי המוגנים ותוצאותיהם (עניין גריפאת, פסקה 21, וראו גם ע"פ 3223/21 **מדינת ישראל נ' שפק**, פס' 18, 2.3.22); ע"פ 4137/22 **אנאנטאפאק נ' מדינת ישראל**, פס' 11 (2.7.2023)), ואלו כאמור חמורים ביותר ותוצאותיהם הרסניות.

45. עוד יש לתת את הדעת, בין השיקולים שבתוך המתחם, למשקלם הנכבד של שיקולי הרתעת הרבים והיחיד בעבירות נשק, סכינאות ואלימות במרחב הציבורי ולצורך השעה לנקוט במדיניות ענישה מחמירה ומרתיעה כנגד אלו שעושים שימוש באלימות לפתרון סכסוכים:

"בית משפט זה שב ומתריע השכם והערב על הצורך במיגור האלימות ברחובות ישראל בכלל, ובהקשר של פתרון סכסוכים בפרט. כך בעיקר בימים אלו רווי דמים, כאשר מדי יום ביומו נקטלים אנשים עד כי מתעורר חשש כי אין דין ואין דיין. על כן, נדרשת מדיניות ענישה מרתיעה והולמת המעניקה משקל של ממש לשיקולי הרתעת הרבים והיחיד במלאכת גזירת העונש (עניין גריפאת, בפסקה 21) רצח המנוח ממחיש היטב את הצורך המידי בהתמודדות מרתיעה ומיטבית עם האלימות הגואה כיום במדינתנו, ובפרט בחברה הערבית, כפי שהדגישה המדינה בטיעוניה. שוב אנו למדים עד היכן מגעת פגיעת הרעה של השימוש באלימות לצורך פתרון סכסוכים, כאשר

גם הפעם אזרח מן השורה נקלע שלא בטובתו בתווך שבין סכסוך אלים" (עניין חוג'יראת, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט י' אלרון).

הדברים, כמו נכתבו לענייננו, ואנו מצויים לפעול לאורם.

46. אשר על כן, לאחר ששקלנו את כלל השיקולים, מצאנו למקם את עונשו של נאשם 1 במרכז מתחם הענישה ואת עונשו של נאשם 2 סמוך לאמצע המתחם, וזאת לצד מאסר על תנאי ופיצוי משמעותי לקורבנות העבירות.

הפיצוי הכספי

47. בנסיבות המקרה הנוכחי, מצאנו להשית על הנאשם 1 פיצוי ברף המרבי לטובת משפחת המנוחה (הנאשמים הפקיד מיוזמתם 50,000 ₪ עובר לגזר הדין). השלכות פגיעת מעשי הנאשם על משפחת המנוחה קשות ביותר, גם בחלוף מעל שלוש שנים מהאירוע הטראגי מתקשה משפחתה לתפקד ואינה מצליחה להתמודד עם אובדנה. הנזק כבר עתה הוא הרסני ובחלקו בלתי הפיך, משפיע על כל מישורי חיי המשפחה וכן על מצבה הכלכלי. הפיצוי ששולם בהסכם הסולחה הועבר להורי המנוחה ולא לבעלה וילדיה. על הנאשם 2 נשית פיצוי בהתאם לחומרת מעשיו כלפי עאמר ותוצאותיהם.

48. **סוף דבר, אנו גוזרים על הנאשמים את העונשים הבאים:**

הנאשם 1

א. **25 שנות מאסר בפועל** החל מיום מעצרו 1.9.20.

ב. מאסר על תנאי בן 12 חודשים, והתנאי הוא כי בתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר לא יעבור הנאשם עבירת אלימות או נשק מסוג פשע.

ג. מאסר על תנאי בן 8 חודשים, והתנאי הוא כי בתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר לא יעבור הנאשם עבירת אלימות או נשק מסוג עוון.

ד. פיצוי בסך 258,000 ₪ למשפחת המנוחה. הפיצוי יועבר לידי מוחמד אבו מועמר, עד תביעה 8. 50,000 ₪ כבר הופקדו ויתרת הפיצוי (בסך 208,000 ₪) תשולם ב-12 תשלומים שווים ורצופים החל מיום 5.6.24. הפיצוי יועבר בהתאם לפרטים שתמציא המאשימה למזכירות. אם לא ישולם תשלום אחד במועדו - תעמוד יתרת הפיצוי לתשלום מידי.

הנאשם 2

א. **6.5 שנות מאסר בפועל** החל מיום מעצרו 7.9.20.

ב. מאסר על תנאי בן 10 חודשים, והתנאי הוא כי בתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר לא יעבור הנאשם עבירת אלימות מסוג פשע.

ג. מאסר על תנאי בן 6 חודשים, והתנאי הוא כי בתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר לא יעבור הנאשם עבירת אלימות מסוג עוון.

ד. פיצוי בסך 35,000 ₪ עבור עאמר אבו מועמר, עד תביעה 1. הפיצוי יופקד ב-7 תשלומים שווים ורצופים החל מיום 5.6.24 ויועבר לעד בהתאם לפרטים שתמציא המאשימה למזכירות. אם לא ישולם תשלום אחד במועדו - תעמוד יתרת הפיצוי לתשלום מידי.

הנשק וחלקי הנשק - להשמדה.

העתק מגזר הדין יועבר לעורכת תסקיר נפגעי העבירה במשרד הרווחה.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום.

ניתן היום, כ"ג ניסן תשפ"ד, 01 מאי 2024, בנוכחות הצדדים.

מרב גרינברג, שופטת

מיכאל קרשן, שופט

עמי קובו, שופט, סגן הנשיאה,